

Research Article

The Mediating Role of Fulfillment of Marital Expectations in the effect of Marital Satisfaction on High Marital Expectations, Optimism and Relationship Self-Efficacy in University Personell

Zabihollah Abbaspour*¹, Masoud Karimi Vardanjani², Reza Khojastehmehr³

1. Assistant Professor in counseling, Faculty of Education and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran
2. M.A in Family counseling, Faculty of Education and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran
3. Professor in psychology, Faculty of Education and Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

Abstract

The current research was conducted to study the mediating role of the fulfillment of marital expectations in the effect of marital satisfaction on high marital expectations, optimism, and relationship self-efficacy in married university employees. The population consisted of all married employees in Shahid Chamran University of Ahvaz and Ahvaz Jondi-Shapour University of Medical Science. Therefore, 200 employees were selected according to available-voluntary sampling. The participants were asked to complete Kansas Marital Satisfaction Scale, Inventory of Specific Relationship Standards, Life Orientation Scale-Revised and Relationship Self-Efficacy Scale. The model evaluation was made by the path analysis method. The correlation coefficients showed significant positive correlations between the fulfillment of marital expectations, high marital expectations, optimism, and relationship self-efficacy, and marital satisfaction. After eliminating the three non-significant effects, the last model had good fitness. The results showed that optimism had both directly and indirectly (through the fulfillment of marital expectations) a significant positive impact on marital satisfaction. Likewise, high marital expectations and relationship self-efficacy were predictive of marital satisfaction indirectly through the fulfillment of marital expectations. Despite the importance of optimism and self-efficacy, the results showed that marital expectations' fulfillment has a more important role in marital satisfaction.

Key Words: marital satisfaction, marital expectations, optimism, relationship self-efficacy, fulfillment of marital expectations, university personnel.

* z.abbaspour@scu.ac.ir

نقش واسطه‌ای تحقق انتظارات زناشویی در تأثیر رضایت زناشویی بر انتظارات زناشویی بالا، خوش‌بینی و خودکارآمدی ارتباطی در کارکنان دانشگاه

ذبیح‌اله عباس‌پور*^۱، مسعود کریمی وردنجانی^۲، رضا خجسته مهر^۳

۱. استادیار مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

z.abbaspour@scu.ac.ir

۲. کارشناس ارشد مشاوره خانواده، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

karimi.masud1371@gmail.com

۳. استاد روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

Khojasteh_r@scu.ac.ir

چکیده

هدف این پژوهش بررسی نقش واسطه‌ای تحقق انتظارات زناشویی در تأثیر رضایت زناشویی بر انتظارات زناشویی بالا، خوش‌بینی و خودکارآمدی ارتباطی در کارمندان متأهل دانشگاه شهید چمران اهواز و دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز بود. جامعه آماری این پژوهش تمامی کارکنان متأهل دانشگاه شهید چمران اهواز و دانشگاه جندی‌شاپور اهواز بودند که از بین آن‌ها، ۲۰۰ نفر به شیوه‌ی در دسترس انتخاب شدند. شرکت‌کنندگان این پژوهش پرسشنامه‌ی استانداردهای رابطه‌ی خاص (ISRS)، مقیاس رضایت زناشویی کانزاس (KMS)، پرسشنامه جهت‌گیری زندگی - تجدیدنظرشده و پرسشنامه خودکارآمدی ارتباطی (RSES) را تکمیل کردند. برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل مسیر استفاده شد. نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین انتظارات زناشویی بالا، خودکارآمدی ارتباطی، خوش‌بینی و تحقق انتظارات با رضایت زناشویی رابطه‌ی مثبت معنادار وجود دارد. پس از حذف سه مسیر غیرمعنادار، مدل نهایی برازندگی مناسبی را نشان داد. نتایج تحلیل مسیر نشان داد که خوش‌بینی هم به صورت مستقیم و هم به صورت غیرمستقیم و از طریق تحقق انتظارات زناشویی بر رضایت زناشویی اثر مثبت معنادار دارد. همچنین انتظارات زناشویی بالا و خودکارآمدی ارتباطی به صورت غیرمستقیم و از طریق تحقق انتظارات زناشویی پیش‌بین رضایت زناشویی بودند. نتایج این پژوهش حاکی از آن است که علی‌رغم اهمیت خوش‌بینی و خودکارآمدی، تحقق انتظارات زناشویی نقش مهم‌تری در رضایت زناشویی دارد.

واژه‌های کلیدی: رضایت از زندگی زناشویی، انتظارات زناشویی، خوش‌بینی، خودکارآمدی ارتباطی، تحقق انتظارات

زناشویی، کارکنان دانشگاه.

مقدمه

با شروع زندگی مشترک و ایجاد روابط زناشویی، رضایت زناشویی به متغیری مهم در رابطه با کیفیت زندگی بدل می‌شود. رضایت زناشویی حالتی است که طی آن زن و شوهر از ازدواج با یکدیگر و باهم بودن احساس شادمانی و رضایت دارند. رضایت از ازدواج مهم‌ترین مؤلفه زندگی مشترک موفق است (برادبری، فینچام و بیچ، ۲۰۰۰). رضایت زناشویی، تجربه‌ای شخصی در ازدواج است که تنها فرد در پاسخ به میزان لذت رابطه زناشویی‌اش ارزیابی می‌کند و عوامل بسیاری هستند که در زندگی مشترک بر رضایت زناشویی تأثیر می‌گذارند و این احساس رضایت نقش مهمی در میزان کارکردهای بهنجار خانواده دارد (جیانگ و همکاران، ۲۰۱۵).

ادبیات گسترده درباره رضایت زناشویی نشان می‌دهد عوامل متعددی برای تعیین رضایت زناشویی در تعامل اند. عواملی که با رضایت زناشویی ارتباط دارند؛ شامل ویژگی‌های رابطه‌ای مانند پدر و مادر (کمپل و فاستر، ۲۰۰۳)، وضعیت اجتماعی - اقتصادی (فینچام و بیچ، ۲۰۱۰)، رضایت جنسی (مک کیب، ۱۹۹۹). همچنین برخی رفتارهای خاص همسران نیز با رضایت زناشویی مرتبط بوده است؛ مانند افشای خود (فیتز پاتریک و سلی، ۱۹۹۹)، بخشش (کیم، جانسون و ریپلی، ۲۰۱۱)، همدلی (بسی و گاردنر، ۲۰۰۸)، توانایی مدیریت اختلاف (مکی، دیمر و اوبرین، ۲۰۰۴). همچنین رضایت زناشویی به ویژگی‌های فردی زوجین نیز مرتبط است؛ مانند متغیرهای شخصیتی (زنتنر، ۲۰۰۵)، پویایی‌های خانواده مبدأ (ساباتلی، بارتل هارینگ، ۲۰۰۳)، سبک دلبستگی (فیتز پاتریک و

سلی، ۱۹۹۹) و سبک اسناد (مارکمن، استنلی و بلومبرگ، ۱۹۹۴)، انتظارات زناشویی و فاصله بین انتظارات زناشویی و واقعیت زندگی زناشویی (موسوی و دهشیری، ۱۳۹۴)، خودکارآمدی^۷ و خوش بینی^۸ (کاردماس، ۲۰۰۶). همچنین پژوهش‌ها نشان می‌دهند در زمینه رضایت از زندگی زناشویی، خصوصیات شخصیتی نقش مهمی در نتایج مثبت یا منفی روابط زناشویی دارد (عطاری، عباسی سرچشمه و مهربانی زاده هنرمند، ۱۳۸۵).

یکی از عوامل پیش‌بینی‌شونده بر کیفیت زندگی زوجین، انتظارات زناشویی زوجین است. برای بررسی رضایت زوجین از زندگی زناشویی باید به دیدگاه ادراک شده و دیدگاه ایدئال در منظر اعضای خانواده توجه کرد. افراد اغلب انتظاراتی از رابطه مطلوب زناشویی خود در آینده دارند. میلر و تدر (۲۰۱۱) بیان می‌کنند اینگونه انتظارات گاه مبهم، غیرواقعی، ناقص، ابراز نشده یا توأم با سوء برداشت است و به صورت منفی روابط همسران را متأثر می‌کند و شامل ارزش‌ها و رسوم خانوادگی، روابط گذشته و تجارب گذشته است. به باور جاوا و بهاتی (۲۰۰۶)، اینگونه انتظارات دربرگیرنده پنج مؤلفه است: ۱) انتظارات زن و شوهر از یکدیگر به عنوان شریک زندگی (که از ویژگی‌های شخصیتی یا انتظارات جامعه برگرفته شده است؛ مانند برابری نقش)؛ ۲) انتظار هر کدام از ازدواج (برگرفته از موقعیت اجتماعی یا فعالیت‌های مرتبط با خود و هر آنچه موجب بازشناسی او به عنوان فرد متأهل می‌شود)؛ ۳) انتظارات هر یک از زوجین از خانواده همسر (مبتنی بر گسترش شبکه‌های اجتماعی و ترجیح گستره خانواده اعم از هسته‌ای یا گسترده)؛ ۴) انتظارات زوجین از نهاد ازدواج (مبتنی بر تعاملات دوفره برای کمک به رشد و

^۱ marital satisfaction^۲ self-disclosure^۳ forgiveness^۴ manage conflict^۵ attachment style^۶ attributional style^۷ self-efficacy^۸ optimism

توسعه فردی، برقراری آرامش، ایجاد اعتماد، امنیت، صداقت، وفاداری به یکدیگر برای تکمیل وظایف؛ یعنی وظایف منتهی به نهاد ازدواج مانند فرزندآوری و رشد اجتماعی فرزندان) و درنهایت (۵) تصور یا مفهومی که هر یک از همسر ایدئال در ذهن خود داشتند. سؤالی مطرح شده این است که آیا صرف داشتن انتظارات زناشویی بالا به رضایت از رابطه زناشویی منجر می‌شود. میلر و تدر (۲۰۱۱) در پژوهش خود نشان دادند میزان برآورده شدن انتظارات و خواسته‌های هر یک از زوجین، می‌تواند مبنای رضایت از زندگی زناشویی قرار بگیرد و فاصله بین واقعیت و انتظارات از زندگی زناشویی می‌تواند توجیهی برای رضایت همسران از رابطه زناشویی فراهم کند.

پژوهش‌های مختلف نشان می‌دهند انتظارات زوجین از همسر خود نقش مهمی در رضایت از زندگی زناشویی، کیفیت زندگی مشترک و میزان آسیب‌های خانواده از جمله طلاق دارد (کلی و برگون، ۱۹۹۱)؛ بنابراین شناخت نوع و سطح انتظارات زوجین در ابعاد گوناگون از هم، پژوهشگران را در فهم گرایش‌های ذهنی و ترجیحات ارتباطی زنان، نحوه تعاملات درون خانواده، نحوه نگرش آنها به ازدواج و نیز انواع آسیب‌های خانواده یاری می‌رساند.

برخی معتقدند انتظارات زناشویی زیاد اثرات مخربی به همراه دارد. بخشی از پژوهش‌ها نشان می‌دهند زوجین با انتظارات بیش‌ازحد، در معرض خطر افزایش نارضایتی و طلاق‌اند (مک نالتی و کارنی، ۲۰۰۴)؛ درحالی که پژوهش‌های دیگر، نتایج متناقضی را نشان می‌دهند. برخی از این پژوهش‌ها نشان داده‌اند افرادی که انتظارات بالایی از ازدواج دارند، احتمال بیشتری وجود دارد که پس از ازدواج این انتظارات برآورده نشوند (باکوم، اپستین، رنکین و برنت، ۱۹۹۶).

چرا انتظارات بالا برای برخی از ازدواج‌ها حمایت‌کننده و در برخی از ازدواج‌های دیگر زیان‌آور است. انتظارات بالا در ازدواج تا زمانی مثبت است که انتظارات در رابطه زناشویی برآورده شود. بین برآورده شدن انتظارات ازدواج و رضایت زناشویی همبستگی وجود دارد (دیکسون، گوردون، فریاکیس و شووم، ۲۰۱۲). صرف نظر از استانداردها و انتظارات، زمانی که انتظارات در رابطه زناشویی تحقق نیابند، فرد به طرق مختلف دچار اختلال در رابطه می‌شود. مک نالتی و کارنی (۲۰۰۴) شواهدی از دو متغیر را پیدا کردند که ظاهراً در این پویایی نقش دارند. آنها در مطالعه خود دریافتند زوجینی که انتظارات زناشویی زیادی دارند، زمانی رضایت زناشویی بالایی خواهند داشت که سبک اسنادی مثبتی داشته باشند و همچنین در جریان گفتگو و حل مسئله با همسرشان، برخورد مثبتی داشته باشند. برعکس، افراد با انتظارات بالا، سبک اسنادی منفی (تمایل به تفسیر وقایع در ازدواج به صورت منفی) و رفتارهای منفی در طی تعامل (مثلاً انتقاد از همسرشان)، کمتر از ازدواجشان راضی بودند. آنها به این نتیجه رسیدند که برای زوجین آرام، انتظارات بالا نقش یک هدف را ایفا می‌کرد که همسران به طور جدی برای تحقق آنها تلاش می‌کردند؛ بنابراین، یکی از عوامل شخصیتی مؤثر بر سطح رضایت زناشویی زوجین، نگرش افراد به زندگی یا خوش‌بینی - بدبینی است. خلاصه یافته‌های پژوهشی نشان داد خوش‌بینی می‌تواند رضایت زناشویی را در زوجین به شدت پیش‌بینی کند (رستمی، ۱۳۸۶). خوش‌بینی، همبستگی

1. relationship distress

2. pessimism

بالا همیشه مفید نیست. آریاس، لیون و استریت^۱ (۱۹۹۷) رابطه خودکارآمدی ارتباطی و قربانی خشونت خانوادگی بودن را در یک گروه ۶۶ نفره زنان متأهل بررسی کردند. پژوهشگران دریافتند زنان قربانی دارای خودکارآمدی ارتباطی بالا، علائم افسردگی را بیشتر از زنان قربانی با خودکارآمدی ارتباطی پایین تجربه می‌کنند. آنها نتیجه گرفتند زنانی که احساس می‌کنند می‌توانند روابط خود را کنترل کنند، هنگامی افسرده می‌شوند که به کنترل کلامی یا فیزیکی خودسرانه همسر خود قادر نیستند؛ بنابراین، به نظر می‌رسد موقعیت‌هایی وجود داشته باشد که در آن داشتن خودکارآمدی ارتباطی بالا سودمند نیست.

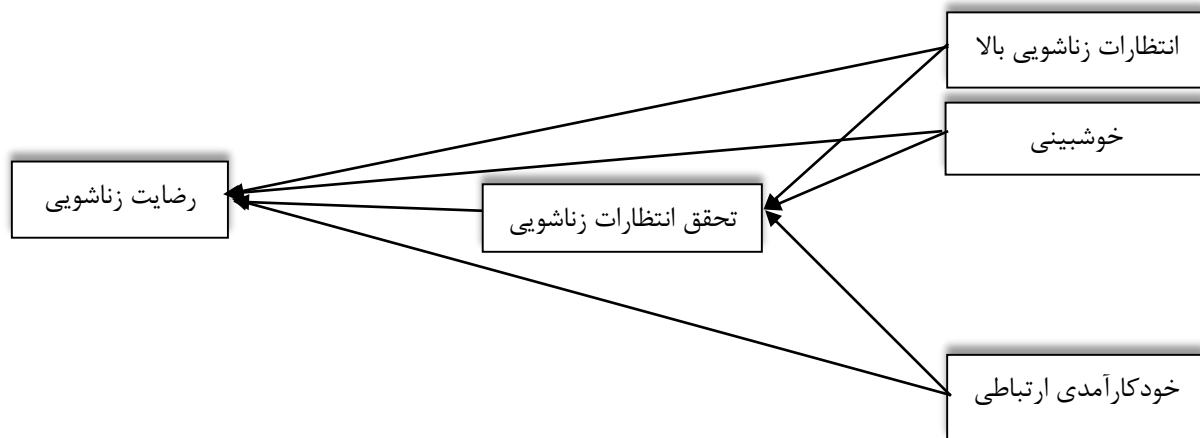
بر اساس آنچه ذکر شد، در پژوهش‌های انجام‌شده، نتایج متناقضی درباره تحقق انتظارات زناشویی (اسد، دونلان و کانگر، ۲۰۰۷؛ شارپ و گانونگ، ۲۰۰۰) و نقش خودکارآمدی در روابط زناشویی (آریاس و همکاران، ۱۹۹۷) گزارش شده‌اند. همچنین، سهم متغیرهای فردی مثل خوش‌بینی و خودکارآمدی و چگونگی اثرات آنها در مقایسه با متغیر تعاملی تحقق انتظارات زناشویی مشخص نیست؛ بنابراین، در این پژوهش مدلی پیشنهاد شده است که در آن فرض می‌شود داشتن انتظارات بالا در ازدواج تا زمانی برای ازدواج و زندگی زناشویی تأثیر مثبت دارد که هر یک از زوجین نیز سطح بالایی از خوش‌بینی یا خودکارآمدی ارتباطی داشته باشند. خوش‌بینی و خودکارآمدی ارتباطی به‌طور مستقل یا در تعامل باهم، بر انتظارات زناشویی زوجین تأثیر می‌گذارند. با توجه به اینکه افراد خوش‌بین و دارای خودکارآمدی ارتباطی بالا تمایلی به سهل‌انگاری ندارند، فرض می‌شود آنها احتمالاً در زندگی مشترک خود تلاش می‌کنند انتظاراتشان تحقق یابد (تأیید رفتاری) و در نتیجه، به

زیادی با خلق مثبت دارد و زمینه استفاده از راهبردهای منفی مانند انکار و انصراف را کمتر می‌کند. این افراد عادات بهداشتی مثبت زیادی دارند که تابعی از سبک مقابله‌ای مثبت آنهاست؛ بنابراین، خوش‌بینی، متغیر مثبت شخصیتی است که اثرات مثبتی بر سلامتی دارد. در دیدگاه خوش‌بینانه، فرد مشکلات همسر و زندگی مشترکش را تغییرپذیر می‌داند و به بهبود آن امیدوار است. این دید خوش‌بینانه به فرد تسکین می‌دهد و موجب ایجاد رضایت زناشویی می‌شود؛ درحالی که دیدگاه بدبینانه به آمایه ذهنی ناامیدی می‌انجامد (گلمن، ۱۳۹۸/۲۰۰۶ ترجمه پارسا). نیز پژوهش اسریواستاوا، ریچاردز، مک‌گونینگال، باتلر و گراس (۲۰۰۶) نشان داد خوش‌بینی با تحقق انتظارات رابطه معناداری دارد.

عامل شخصیتی اثرگذار دیگر بر رضایت زناشویی، خودکارآمدی است. ابتدا بندورا (۱۹۷۷؛ به نقل از لویز، مورا و رایس، ۲۰۰۷)، نظریه خودکارآمدی را توسعه داد؛ این نظریه، شناخت افراد درباره این است که آیا او به انجام رفتار لازم برای تولید یک نتیجه دلخواه قادر است. خودکارآمدی ارتباطی، خودکارآمدی اعمال‌شده در روابط صمیمی است که راهی برای مفهوم‌سازی اعتماد فردی به توانایی خود در انجام رفتارهایی است که تأییدکننده رابطه‌اند؛ مانند ارتباط آگاهانه، باز و بی‌پرده با شریک زندگی خود، ارائه حمایت و پرستاری برای همسر و کنترل احساسات و خشم خود در رابطه زناشویی. هرچند پژوهش‌هایی نشان داده‌اند خودکارآمدی با تحقق انتظارات زناشویی رابطه مثبت معناداری دارد (جانسون، ۲۰۱۵) و خودکارآمدی عموماً ویژگی مثبت است، بعضی از پژوهش‌ها نشان داده‌اند داشتن خودکارآمدی ارتباطی

^۱. Arias, Lyons & Street

رضایت زناشویی منجر شود؛ بنابراین، این پژوهش برآزندگی مدل زیر را بررسی می‌کند.

شکل ۱. مدل پیشنهادی اثر رضایت از زندگی زناشویی بر انتظارات زناشویی بالا، خوش‌بینی و خودکارآمدی ارتباطی با میانجی‌گری تحقق انتظارات زناشویی

روش

روش پژوهش، جامعه آماری و نمونه: روش پژوهش، توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش، کلیه کارمندان متأهل دانشگاه شهید چمران اهواز و دانشگاه جندی شاپور اهواز بودند. از بین ۴۱۱ کارمند متأهل این دانشگاهها، ۲۰۰ نفر (۸۲ زن و ۱۱۸ مرد) به روش نمونه‌گیری در دسترس و با توجه به چهار ملاک ورود، وارد پژوهش شدند: دست کم داشتن یک فرزند، مدت ازدواج بین ۱ تا ۲۵ سال، میزان تحصیلات دیپلم به بالا و نداشتن بیماری‌های خلقی و عاطفی. میانگین و انحراف معیار، سن (۳۳/۷۶ و ۵/۵۱)، مدت ازدواج (۸/۶۳ و ۵/۴۶) و مدت خدمت کارمندان (۸/۵۷ و ۵/۴۹) گزارش شد.

ابزار سنجش: پرسشنامه استانداردهای رابطه خاص^۱ باکام، اپستاین، رانکین و بارنت (۱۹۹۶)، پرسشنامه استانداردهای رابطه خاص (ISRS) را تدوین کردند. این پرسشنامه دارای ۴۸ ماده است. این پرسشنامه چهار بعد متفاوت را ارزیابی می‌کند: مرزها، قدرت/کنترل، سرمایه‌گذاری ابزاری و سرمایه‌گذاری عاطفی. مرزها

میزان اتحاد در مقابل استقلال زوجها را نشان می‌دهد. با هر یک از ۴۸ ماده در این پرسشنامه، پاسخ‌دهنده، ۳ بخش اطلاعات را فراهم می‌کنند: (۱) تعیین استانداردهای واقعی فرد در خصوص اینکه ازدواج چگونه باید باشد؛ (۲) میزان و مقداری که پاسخگو فکر می‌کند استاندارد در زندگی‌اش رعایت می‌شود؛ (۳) میزان رضایت‌داشتن یا نداشتن از تحقق یافتن یا نیافتن استاندارد در ازدواج. در بخش اول، هر ماده به صورت لیکرت، از همیشه (۵)، بیشتر اوقات (۴)، گاهی اوقات (۳)، بندرت (۲) و هرگز (۱) نمره‌گذاری می‌شود. در بخش دوم، پاسخ‌دهنده باید میزان رضایت خود را با بله یا خیر نشان دهد و بخش سوم، سه گزینه از اصلاً (۱) تا اندازه‌ای (۲) و زیاد (۳) را شامل می‌شود. در این پژوهش برای بررسی انتظارات زناشویی بالا، از بخش اول و برای بررسی میزان تحقق انتظارات در رابطه زناشویی فعلی، از بخش دوم این پرسشنامه استفاده شد. در این پرسشنامه، نمره معکوس وجود ندارد. باکام و همکاران (۱۹۹۶)، پایایی این پرسشنامه را به روش آلفای کرونباخ در سه خرده‌مقیاس برای مردان از ۰/۶۹

². togetherness

¹. Inventory of Specific Relationship Standards

برجسته‌ای با دیگر مقیاس‌های رضایت زناشویی مرتبط است و از سطوح بالای انسجام درونی و اعتبار برخوردار است (اسکام، ۱۹۸۶، به نقل از عرب علیدوستی، نخعی و خانجانی، ۱۳۹۴). عمانی سامانی، معروفی‌زاده، قاهری، امینی و نوید (۲۰۱۸) با استفاده از تحلیل عامل تأییدی، روایی این مقیاس را تأیید و پایایی این مقیاس را ۰/۹۰ گزارش کردند.

آزمون جهت‌گیری زندگی - تجدیدنظرشده^۳ اسپچیر و کارور (۱۹۹۳): اسپچیر و کارور (۱۹۸۵)؛ به نقل از خدایی، زارع، علی‌پور و شکری، (۱۳۹۵)، این آزمون را نخستین بار با ۱۰ سؤال با هدف سنجش خوش‌بینی‌گرایی طراحی کردند. مشارکت‌کنندگان به سؤال‌ها روی مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت کاملاً مخالف (۰) تا کاملاً موافق (۴) پاسخ می‌دهند. در نسخه تجدیدنظرشده آزمون جهت‌گیری زندگی اسپچیر و همکاران (۱۹۹۴)؛ به نقل از خدایی و همکاران، (۱۳۹۵)، سه گویه ۷، ۳ و ۹ به صورت منفی و گویه‌های ۴، ۱ و ۱۰ به صورت مثبت و گویه‌های ۶، ۵، ۲ و ۸ به صورت انحرافی نام‌گذاری شده‌اند. این گویه‌ها فقط با هدف آزمون دقت مشارکت‌کنندگان در پاسخ به ابزار طراحی شده‌اند و در فرایند نمره‌گذاری آزمون محاسبه نمی‌شوند. برای دستیابی به نمره کلی، سه سؤال منفی به طور معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. در این مقیاس، برای هر یک از مشارکت‌کنندگان، نمره‌ها در دامنه صفر تا ۲۴ قرار دارند و نمره بالاتر نشانه خوش‌بینی بیشتر است. اسپچیر و همکاران (۱۹۹۴)؛ به نقل از خدایی و همکاران، (۱۳۹۵) ضریب پایایی این پرسشنامه را با آلفای کرونباخ ۰/۷۴ گزارش کردند. همچنین ضرایب روایی همزمان بین خوش‌بینی، افسردگی و خودتسلط‌یابی به ترتیب ۰/۳۷ و ۰/۷۳ به دست آمده که نشان‌دهنده توان اجرایی این ابزار است. خدایی و

تا ۰/۸۵ و برای زنان از ۰/۶۵ تا ۰/۷۷ گزارش کردند. پایایی این ابزار با روش آلفای کرونباخ و تنصیف، به ترتیب در مردان برای خرده‌مقیاس مرزها، ۰/۸۵ و ۰/۷۶، در خرده‌مقیاس قدرت/کنترل، ۰/۸۷ و ۰/۸۶، در خرده‌مقیاس سرمایه‌گذاری، ۰/۸۹ و ۰/۸۹ و در کل ۰/۶۹ و ۰/۹۶ و در زنان برای خرده‌مقیاس مرزها، ۰/۷۵ و ۰/۵۱، در خرده‌مقیاس قدرت/کنترل، ۰/۷۳ و ۰/۹۰، در خرده‌مقیاس سرمایه‌گذاری، ۰/۷۰ و ۰/۷۹ و نمره کل به ترتیب ۰/۹۲ و ۰/۹۶ گزارش شده است (حسن‌پور اصطهبانی، ۱۳۸۹؛ به نقل از خجسته‌مهر، نادری و سودانی، ۱۳۹۲). باکام و همکاران (۱۹۹۶) اعتبار پرسشنامه استانداردهای رابطه خاص را از طریق همبسته‌کردن با پرسشنامه سازگاری زناشویی، ۰/۷۱ گزارش کردند. روایی سازه این ابزار با استفاده از پرسشنامه کیفیت زناشویی نورتون (۱۹۸۳) در سطح معناداری $p < 0.001$ در مردان برای خرده‌مقیاس مرزها ۰/۵۱، در خرده‌مقیاس قدرت/کنترل ۰/۶۲، در خرده‌مقیاس سرمایه‌گذاری ۰/۶۷ و در کل نمونه مردان ۰/۷۱ و برای زنان در خرده‌مقیاس مرزها ۰/۴۷، در خرده‌مقیاس قدرت/کنترل ۰/۴۱، در خرده‌مقیاس سرمایه‌گذاری ۰/۵۶ و در کل نمونه زنان ۰/۵۲ گزارش شده است (حسن‌پور اصطهبانی، ۱۳۸۹؛ به نقل از خجسته‌مهر و همکاران، ۱۳۹۲).

مقیاس رضایت زناشویی کانزاس (KMS): کانزاس این مقیاس را در سال ۱۹۸۵ تدوین کرد. مقیاس رضایت زناشویی (KMS) یک مقیاس ۳ سؤالی از نوع لیکرت است. پاسخ‌های پاسخ‌دهندگان در سه محدوده رضایت زناشویی طبقه‌بندی می‌شوند و نمرات در طیفی از ۱ (نارضایتی شدید) تا ۷ (رضایت شدید) درجه‌بندی می‌شوند. نمرات بالا نشانه رضایت زناشویی بالا است. مقیاس رضایت زناشویی کانزاس به طور

1. Quality of Marriage Inventory (QMI)

2. Kansas Marital Satisfaction Scale

3. Life Orientation Scale—Revised

و اصلاح شدند. در پژوهش کنونی به‌منظور تأیید روایی پرسشنامه فعلی از روش تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. نتایج تحلیل عاملی تأییدی، ساختار عاملی پرسشنامه را تأیید کردند. همچنین از آلفای کرونباخ برای تعیین پایایی پرسشنامه استفاده شد که مقدار آلفا برابر ۰/۸۸ به دست آمد.

روش اجرا و تحلیل: پس از کسب مجوز از دانشگاه شهید چمران اهواز و دانشگاه جندی‌شاپور اهواز، اهداف پژوهش و حق و حقوق شرکت کنندگان برای نمونه پژوهش توضیح داده شد و پرسشنامه‌ها در اختیار آنان قرار گرفت. پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها، داده‌ها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون، روش تحلیل مسیر و روش بوت‌استرپ ماکرو تحلیل شدند.

یافته‌ها

جدول ۱ میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر نمره متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد.

همکاران (۱۳۹۵) ضرایب همسانی درونی آزمون را برای خوش‌بینی (۰/۸۸) و برای بدبینی (۰/۷۷) محاسبه کردند.

پرسشنامه خودکارآمدی ارتباطی^۱ (RSES): لوپز و همکاران (۲۰۰۷)، پرسشنامه خودکارآمدی ارتباطی را طراحی کردند؛ این پرسشنامه شامل ۳۵ آیتم است که خودکارآمدی ارتباطی را روی مقیاس ۹ درجه‌ای لیکرت ارزیابی می‌کند. این پرسشنامه دارای سه خرده‌مقیاس دوگانگی و تقابل، کنترل احساسی و تفکیک است. حداقل نمره، ۳۵ و حداکثر نمره، ۳۱۵ است و نمرات بالاتر نشانه خودکارآمدی ارتباطی بیشتر است. پژوهش‌ها نشان می‌دهند RSES دارای اعتبار و اعتبار کافی است. نمرات ثبات درونی در بین دانشجویان دانشگاه در روابط عاشقانه فعلی از ۰/۸۷ تا ۰/۹۴ است (لوپز و همکاران، ۲۰۰۷). این پرسشنامه برای نخستین بار در این پژوهش، استفاده و شاخص‌های روان‌سنجی آن بررسی شد. برای بررسی اولیه، ۱۴۰ پرسشنامه به‌صورت آزمایشی در زنان متأهل اجرا شد تا ابهام و اشکال‌ها، شناسایی

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر نمره متغیرهای پژوهش

شاخص‌های آماری	میانگین	انحراف معیار	حداقل نمره	حداکثر نمره
انتظارات بالای زناشویی	۹۵/۵۲	۳۱/۷۷	۲۳	۱۹۰
خوش‌بینی	۱۱/۳۲	۴/۶۶	۳	۲۴
خودکارآمدی ارتباطی	۱۶۲/۴۴	۵۹/۷۷	۳۵	۲۶۰
تحقق انتظارات	۲۳/۲۳	۹/۲۵	۱	۴۰
رضایت زناشویی	۱۰/۲۰	۴/۰۹	۳	۲۱

خودکارآمدی ارتباطی (۵۹/۷۷ و ۱۶۲/۴۴)، تحقق انتظارات (۹/۲۵ و ۲۳/۲۳) و رضایت زناشویی (۴/۰۹ و ۱۰/۲۰) است.

با توجه به نتایج مندرج در جدول ۱، میانگین و انحراف معیار آزمودنی‌های کل نمونه (۲۰۰) به ترتیب در متغیرهای انتظارات بالای زناشویی (۳۱/۷۷ و ۹۵/۵۲)، خوش‌بینی (۴/۶۶ و ۱۱/۳۲)،

1. Relationship Self-Efficacy Scale

2. Boot strapping

3. Macro

نرمال بودن، از ضریب کجی و ضریب کشیدگی استفاده می‌شود. بالاترین مقدار ضریب کجی ۰/۶۷ و بالاترین مقدار ضریب کشیدگی ۰/۶۶ به دست آمد. با توجه به اینکه قدرمطلق ضریب کجی هیچ کدام از متغیرها بزرگ‌تر از ۳ و قدرمطلق ضریب کشیدگی هیچ کدام بزرگ‌تر از ۱۰ نبود، فرض نرمال بودن رعایت شده است. برای بررسی هم‌خطی چندگانه، از آماره تحمل و عامل تورم واریانس^۹ (VIF) استفاده شد. کمترین مقدار ارزش تحمل، ۰/۷۲ و بیشترین مقدار عامل تورم واریانس ۱/۴۰ بود. به سبب اینکه ارزش‌های تحمل هیچ کدام از متغیرها کمتر از ۰/۱۰ و ارزش‌های عامل تورم واریانس هیچ کدام از متغیرها بزرگ‌تر از ۱۰ نبود، مفروضه هم‌خطی بودن نیز رعایت شده است.

جدول ۲ ماتریس ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد.

برای اطمینان از اینکه داده‌های این پژوهش مفروضه‌های زیربنایی روش تحلیل مسیر را برآورد می‌کنند، چهار مفروضه تحلیل مسیر، شامل داده‌های گمشده، بررسی داده‌های پرت، نرمال بودن و هم‌خطی چندگانه بررسی شدند. در پژوهش حاضر، هیچ داده گمشده‌ای وجود نداشت. برای بررسی داده‌های پرت تک‌متغیری، نمره‌های Z متغیرها محاسبه شدند. نتایج نشان دادند نمره‌های هیچ‌یک از آزمودنی‌ها ۳ انحراف معیار بالا یا پایین میانگین نبودند. کمترین و بیشترین مقدار فاصله ماهالانویس^۵ به ترتیب ۰/۰۷۲ و ۱۸/۰۲ به دست آمد. با توجه به اینکه مجذور خی برابر با ۱۸/۴۶۷ بود و نیز چون بیشترین مقدار فاصله ماهالانویس (۱۸/۰۱۷)، کوچک‌تر از مجذور خی جدول (۱۸/۴۶۷) است، وجود داده‌های پرت چندمتغیری در داده‌های جمع‌آوری شده مشهود نیست. برای بررسی

جدول ۲. ماتریس ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش

ردیف	متغیرهای پژوهش	۱	۲	۳	۴	۵
۱	انتظارات بالای زناشویی	۱	۰/۲۹**	۰/۴۴**	۰/۳۵**	۰/۲۰**
۲	خوش‌بینی	-	۱	۰/۲۸**	۰/۴۴**	۰/۳۲**
۳	خودکارآمدی ارتباطی	-	-	۱	۰/۳۹**	۰/۱۴*
۴	تحقق انتظارات	-	-	-	۱	۰/۵۳**
۵	رضایت زناشویی	-	-	-	-	۱

** (p < ۰/۰۱) * (p < ۰/۰۵)

نرم‌افزار AMOS-21 استفاده شد. برآورد مدل در دو گام صورت می‌گیرد: (۱) بررسی برازندگی مدل پیشنهادی پژوهش که شامل شاخص‌های برازش است و (۲) برآورد پارامترهای (ضرایب مسیر استاندارد) مدل پیشنهادی پژوهش. با توجه به اینکه

جدول ۲ نشان می‌دهد روابط همبستگی بین کلیه متغیرهای پژوهش معنی‌دارند. این تحلیل‌های همبستگی، بینشی در خصوص روابط دو متغیری بین متغیرهای پژوهش را فراهم می‌کنند. برای آزمون الگوی پیشنهادی از روش تحلیل مسیر با استفاده از

1. missing
2. outliers
3. normality
4. multi. collinearity
5. mahalanobis distance
6. skewness
7. kurtosis
8. tolerance
9. variance inflation factor (VIF)

برازندگی مدل پیشنهادی اولیه و مدل اصلاح‌شده نهایی پژوهش در جدول ۳ ارائه شده‌اند.

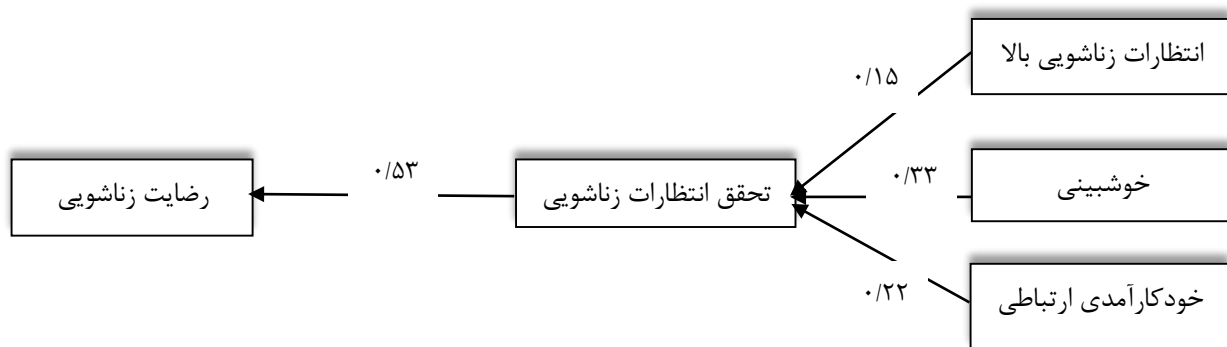
در گام برآورد مدل، مدل پیشنهادی اولیه از برازش خوبی برخوردار نبود و نتایج غیرمعنادار بود، اصلاحاتی در مدل انجام شد تا برازندگی آن بهبود یابد. نتایج

جدول ۳. شاخص‌های برازندگی مدل پیشنهادی

RMSEA	TLI	IFI	CFI	NFI	AGFI	GFI	χ^2/Df	Df	χ^2	شاخص‌های برازش
۰/۳۳	۰/۶۷	۰/۶۷	۰/۱۱	۰/۶۸	۰/۳۷	۰/۸۷	۲۲/۵۲	۳	۶۷/۵۶	مدل پیشنهادی (اولیه)
۰/۰۵۶	۰/۹۶۸	۰/۹۹۱	۰/۹۹۰	۰/۹۷۶	۰/۹۵۲	۰/۹۹۰	۱/۶۱۸	۳	۴/۸۵۳	مدل اصلاح‌شده نهایی

شاخص مجذور خی ($\chi^2=4/853$)، مجذور خی نسبی ($\chi^2/df=1/618$)، شاخص نیکویی برازش ($GFI=0/99$)، شاخص نیکویی برازش انطباقی ($AGFI=0/95$)، شاخص برازش مقایسه‌ای ($CFI=0/99$)، شاخص برازندگی افزایش ($IFI=0/99$)، شاخص برازندگی توکر-لویس ($TLI=0/968$) و جذر میانگین مجذورات خطای تقریب ($RMSEA=0/056$) حاکی از برازش مدل اصلاح‌شده است؛ بنابراین، مدل اصلاح‌شده یا نهایی از برازندگی مطلوبی برخوردار است. الگوی نهایی در شکل ۲ نشان داده شده است.

شاخص جذر برآورد واریانس خطای تقریب (RMSEA) ($0/33$) و شاخص برازش نیکویی انطباقی (AGFI) ($0/37$) و شاخص برازش مقایسه‌ای (CFI) ($0/11$)، حاکی از برازش ضعیف مدل پیشنهادی اولیه است و نیز نشان می‌دهند مدل پیشنهادی به اصلاح نیاز دارد. پس از حذف سه مسیر غیرمعنی‌دار (از انتظارات بالای زناشویی به رضایت زناشویی؛ از خوش‌بینی به رضایت زناشویی؛ از خودکارآمدی ارتباطی به رضایت زناشویی)، به منظور اصلاح برازش مدل، یک بار دیگر مدل، آزموده شد. نتایج مندرج در جدول ۳ نشان می‌دهند شاخص‌های برازندگی مدل اصلاح‌شده شامل

شکل ۲. مدل اصلاح‌شده نهایی رابطه علی رضایت از زندگی زناشویی با انتظارات زناشویی بالا، خوش‌بینی و خودکارآمدی ارتباطی با میانجی‌گری تحقق انتظارات زناشویی

جدول ۴ پارامترهای مربوط به اثرات مستقیم متغیرها بر یکدیگر را در مدل پیشنهادی و مدل نهایی پژوهش نشان می‌دهد.

جدول ۴. پارامترهای اثرات مستقیم بین متغیرهای پژوهش در مدل پیشنهادی و مدل نهایی

مدل نهایی		مدل پیشنهادی		مسیر
P	β	P	β	
۰/۰۲۸	۰/۰۴۴	۰/۰۲۸	۰/۰۴۴	انتظارات بالای زناشویی ← تحقق انتظارات
۰/۰۰۱	۰/۶۶۲	۰/۰۰۱	۰/۶۶۲	خوش بینی ← تحقق انتظارات
۰/۰۰۱	۰/۰۳۵	۰/۰۰۱	۰/۰۳۵	خودکارآمدی ارتباطی ← تحقق انتظارات
-	-	۰/۰۰۱	۰/۸۶	انتظارات بالای زناشویی ← رضایت زناشویی
-	-	۰/۱۰	۰/۰۷	خوش بینی ← رضایت زناشویی
-	-	۰/۰۱	۰/۱۴	خودکارآمدی ارتباطی ← رضایت زناشویی
۰/۰۰۱	۰/۲۳۳	۰/۰۰۱	۰/۲۳۳	تحقق انتظارات ← رضایت زناشویی

استرپ در برنامه ماکرو، آزمون پریچر و هیز (۲۰۰۸) را برای روابط واسطه‌ای نشان می‌دهد.

جدول ۴ نشان می‌دهد چهار مسیر مستقیم، دارای ضرایب معنادارند و سه مسیر مستقیم دارای ضرایب معنادار نیستند. جدول ۵ نتایج حاصل از روش بوت

جدول ۵. نتایج بوت استرپ برای مسیرهای واسطه‌ای

مسیرها	داده	بوت	سوگیری	خطای معیار	حد پایین	حد بالا	سطح معنی‌داری
انتظارات بالای زناشویی ← تحقق انتظارات ← رضایت زناشویی	۰/۰۲۳۰	۰/۰۲۲۶	-۰/۰۰۰۵	۰/۰۰۶۶	۰/۰۱۰۵	۰/۰۳۷۳	۰/۰۰۱
خوش بینی ← تحقق انتظارات ← رضایت زناشویی	۰/۱۸۵۹	۰/۱۸۶۱	۰/۰۰۰۲	۰/۰۴۳۱	۰/۱۰۶۷	۰/۲۸۰۹	۰/۰۰۱
خودکارآمدی ارتباطی ← تحقق انتظارات ← رضایت زناشویی	۰/۰۱۴۷	۰/۰۱۴۸	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۳۷	۰/۰۰۷۵	۰/۰۲۲۴	۰/۰۰۱

پیشنهادی، برآزش دادن الگویی ساختاری از روابط بین متغیرها بود. با توجه به نتایج، همه شاخص‌های برازندگی حاکی از برآزش خوب مدل پیشنهادی با داده‌ها بود. همچنین نتایج این پژوهش رابطه ساده بین انتظارات زناشویی بالا، خوش بینی، تحقق انتظارات زناشویی، خودکارآمدی ارتباطی و رضایت از زندگی زناشویی را تأیید کرد. این نتایج با یافته‌های پژوهشی همخوانی دارند که رابطه بین انتظارات زناشویی بالا و تحقق انتظارات (مک‌نالتی و کرنی، ۲۰۰۴)، خوش بینی و تحقق انتظارات (اسریواستاوا و همکاران، ۲۰۰۶) و تحقق انتظارات و رضایت زناشویی (مک‌نالتی و کرنی، ۲۰۰۴) را تأیید کرده‌اند؛ اما نتایج پژوهش‌های قبلی نشان دادند بین خودکارآمدی ارتباطی و تحقق

حد بالا و حد پایین متغیرهای پیش‌بین در جدول ۵ نشان می‌دهد تحقق انتظارات زناشویی به صورت جداگانه، میانجی رابطه انتظارات بالای زناشویی، خوش بینی و خودکارآمدی ارتباطی با رضایت زناشویی است.

بحث

در این پژوهش، مدل پیشنهادی به منظور بررسی نقش میانجی گرانه تحقق انتظارات زناشویی در رابطه بین انتظارات زناشویی بالا، خوش بینی و خودکارآمدی ارتباطی با رضایت از زندگی زناشویی، با در نظر داشتن مبانی نظری و پژوهش‌های انجام شده، طراحی و تدوین شد. هدف نهایی پژوهش پس از طراحی و تدوین مدل

انتظارات و خوش‌بینی و رضایت زناشویی (اسد و همکاران، ۲۰۰۷) و خودکارآمدی ارتباطی و رضایت زناشویی (لوپز و همکاران، ۲۰۰۷) رابطه معنادار وجود دارد؛ اما در این پژوهش این ضرایب معنادار نشد. بعضی معتقدند داشتن انتظارات بالا از ازدواج مخرب است و به رابطه زناشویی آسیب می‌رساند (شارپ و گانونگ، ۲۰۰۰). آنها استدلال می‌کنند افراد با انتظارات بالا در ازدواج، زمانی که واقعیت زندگی زناشویی با ایدئال آنها همخوانی ندارد، خود را برای ناامیدی آماده می‌کنند. برخی دیگر دقیقاً متضاد این نظر را مطرح کرده‌اند. باکوم و همکاران (۱۹۹۶) در پژوهش خود با نام «بررسی تأثیر داشتن انتظارات زناشویی بالا در عملکرد زناشویی» نشان دادند افراد با انتظارات بالا، سازگاری زناشویی بیشتری را گزارش دادند؛ اما این اثر به احساس زوج از دستیابی به انتظارات وابسته است. بنابراین، داشتن انتظارات بالا می‌تواند برای یک رابطه، مثبت یا منفی باشد؛ بسته به اینکه آیا همسران دارای مهارت‌های ارتباط مثبت یا منفی‌اند (مک‌نالتی و کرنی، ۲۰۰۴).

با توجه به نتایج پژوهش، بین خوش‌بینی و رضایت زناشویی رابطه معنادار آماری وجود ندارد. نتایج حاصل با پژوهش اسریواستاوا و همکاران (۲۰۰۶) و اسد و همکاران (۲۰۰۷) همخوان نیست. خوش‌بینی به پیش‌بینی نتایج مثبت گرایش دارد و پژوهش‌ها ثابت می‌کنند خوش‌بینی دارای منافع گوناگونی است. هنگامی که افراد با یک چالش مواجه می‌شوند، افراد خوش‌بین به راحتی تسلیم نمی‌شوند و تمایل بیشتری به پیشرفت در تمامی حوزه‌های زندگی، مانند مدرسه، کار یا روابط دارند (اسریواستاوا و همکاران، ۲۰۰۶). افراد خوش‌بین هنگامی که با مشکلی مواجه می‌شوند، با پذیرفتن واقعیت آنچه اتفاق افتاده، به جای اجتناب از مسائل با آنها مقابله می‌کنند.

بین خودکارآمدی ارتباطی و رضایت زناشویی رابطه معنادار آماری وجود نداشت. خودکارآمدی ارتباطی، راهی برای مفهوم‌سازی توانایی فرد برای انجام رفتارهای تأییدکننده ارتباطی مانند برقراری ارتباط مناسب با شریک زندگی، حمایت و پرورش و کنترل احساس خشم است (لوپز و همکاران، ۲۰۰۷). نتایج مطالعه حاضر نشان دادند خودکارآمدی ارتباطی به طور مستقیم با رضایت زناشویی رابطه معنادار ندارد؛ بلکه خودکارآمدی رابطه با رضایت زناشویی از طریق تحقق انتظارات در زندگی این افراد مرتبط است. افراد دارای خودکارآمدی ارتباطی بالا (به احتمال بیشتری رفتارهایی را انجام می‌دهند که رابطه را تأیید و تقویت می‌کنند) که احساس می‌کنند انتظارات آنها برآورده شده است، رضایت زناشویی بیشتری دارند.

نتایج این پژوهش نشان دادند تحقق انتظارات زناشویی به طور جداگانه میانجی‌کننده رابطه بین انتظارات زناشویی بالا، خوش‌بینی و خودکارآمدی ارتباطی با رضایت زناشویی است. انتظارات می‌تواند به منزله دو عملکرد مختلف به افراد کمک کند بتوانند ازدواج خود را ارزیابی کنند. نخست، برای اینکه ازدواج مقایسه شود، انتظارات می‌تواند به عنوان یک واقعیت ایدئال یا خلاف واقع، کمک‌کننده باشد. نحوه ارزیابی افراد از نتیجه، به صورت مقایسه آنچه اکنون است با آنچه می‌توانست باشد، تعیین می‌شود. دوم، انتظارات می‌تواند به عنوان ساختارهای هدف، کمک‌کننده باشد یا یک حالت نهایی باشد که افراد به طور فعال برای رسیدن به آن تلاش می‌کنند. تحقق انتظار به یکی از این دو روش رخ می‌دهد: رفتاری و ادراکی. در روش رفتاری، انتظارات افراد به عمل (واکنش) در مسیری منجر می‌شود که انتظارات را محقق کند (مک‌نالتی و کرنی، ۲۰۰۴)؛ بنابراین، زمانی که افراد انتظارات زناشویی بالایی دارند، با استفاده از

موجود فرد در روابط زناشویی مطابق با انتظارش باشد که این به رضایت زناشویی بیشتر منجر می‌شود. خودکارآمدی رابطه، یک ویژگی منحصر به فرد است؛ این ویژگی بر اینکه افراد احساس کنند انتظاراتشان در ازدواج محقق شده است یا خیر اثر می‌گذارد. افراد دارای خودکارآمدی ارتباطی بالا، بیشتر احتمال دارد رفتارهایی را انجام دهند که به قطعیت هرچه بیشتر رابطه بینجامد (برای مثال رفتارهای تأییدی)؛ به این معنا که این افراد چون به دنبال حفظ زندگی مشترک‌اند و می‌خواهند زندگی مشترکشان با قطعیت بیشتری ادامه یابد، رفتارهایی را انجام می‌دهند که باعث محقق شدن انتظارات زناشویی می‌شود (جانسون، ۲۰۱۵). زمانی که هر یک از زوجین انتظارات زناشویی طرف مقابل را مدنظر قرار دهند و آنها را تحقق بخشند، باعث می‌شود وضعیت موجود فرد در روابط زناشویی مطابق با انتظارش باشد که این به رضایت زناشویی بیشتر منجر می‌شود.

روش نمونه‌گیری در این پژوهش، نمونه‌گیری دردسترس بود. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی از روش نمونه‌گیری تصادفی استفاده شود. با توجه به اینکه پژوهش حاضر در کارکنان متأهل دانشگاه شهید چمران اهواز و دانشگاه جندی‌شاپور اهواز انجام شد، در تعمیم نتایج آن باید جانب احتیاط را رعایت کرد. نه طرح حاضر و نه استفاده از تحلیل مسیر، علیت را به اثبات نمی‌رسانند. باوجود اینکه استفاده از رویکرد الگویابی معادلات ساختاری، توانایی به دست دادن استنباط‌های علی را فراهم می‌آورد، در این خصوص باید جوانب احتیاط را رعایت کرد. به دلیل محدودیت تعداد کارمندان متأهل، در این پژوهش جنسیت کنترل نشد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های دیگری این مدل به صورت جداگانه در زنان و مردان آزمون شود. همچنین پیشنهاد می‌شود زوج‌درمانگران در مداخلات

این روش، دست به اقداماتی می‌زنند که این انتظارات محقق شوند. همچنین، در روش ادراکی، انتظارات فرد سبب می‌شود او حوادث را مطابق با انتظاراتش تفسیر کند. زمانی که عملکرد انتظارات برای شخص، ساختار هدف در نظر گرفته شده باشد، افراد در صورت داشتن انتظارات بالا ازدواج مثبتی را تجربه خواهند کرد که این باعث می‌شود در راستای تحقق انتظارات تلاش بیشتری از خود نشان دهند. زمانی که هر یک از زوجین انتظارات زناشویی طرف مقابل را مدنظر قرار دهند و آنها را تحقق بخشند، باعث می‌شود وضعیت موجود فرد در روابط زناشویی، مطابق با انتظار او باشد که این به رضایت زناشویی بیشتر منجر می‌شود.

بیشتر دیدگاههایی که خوش‌بینی را تفاوت فردی دانسته‌اند، این دیدگاه را پذیرفته‌اند که بر طبق آن، خوش‌بینی انتظار تعمیم‌یافته است که بر هر فرایند روانشناختی که در آن یادگیری رخ می‌دهد، تأثیر می‌گذارد. همچنین، تحقق انتظار به یکی از دو روش رفتاری و ادراکی رخ می‌دهد. در روش رفتاری، انتظارات افراد به عمل (واکنش) در راهی منجر می‌شود که انتظارات را محقق کند؛ برای مثال، زانی که انتظار دارند شریک زندگی‌شان آنها را طرد کنند، اقدام به رفتارهایی می‌کنند که احساسات منفی را در شریک زندگی خود برانگیخته کنند. در روش ادراکی، انتظارات فرد سبب می‌شود او حوادث را مطابق با انتظاراتش تفسیر کند (مک‌نالتی و کرنی، ۲۰۰۴)؛ بنابراین، چنین نتیجه‌گیری می‌شود زمانی که افراد در رابطه با تحقق انتظارات خود خوش‌بین باشند، با به کارگیری روش رفتاری، دست به اعمالی می‌زنند تا همسر خود را برانگیخته کنند که در راستای تحقق انتظارات آنها اقداماتی را انجام دهند. زمانی که هر یک از زوجین انتظارات زناشویی طرف مقابل را مدنظر قرار دهند و آنها را تحقق بخشند، باعث می‌شود وضعیت

موسوی، ف؛ دهشیری، غ (۱۳۹۴) نقش فاصله بین انتظارات و واقعیت رابطه زناشویی در رضایت زناشویی زنان و مردان شهر تهران. *مجله مطالعات اجتماعی روانشناختی زنان*. ۱۳ (۲)، ۹۳-۱۱۱.

زوجی و بهبود روابط زوجین، یافته‌های این پژوهش درباره اهمیت تحقق انتظارات زناشویی را مدنظر قرار دهند.

منابع

- Arias, I., Lyons, C. M., & Street, A. E. (1997). Individual and marital consequences of victimization: Moderating effects of relationship efficacy and spouse support. *Journal of Family Violence, 12*(2), 193-210.
- Assad, K. K., Donnellan, M. B., & Conger, R. D. (2007). Optimism: An enduring resource for romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology, 93*(2), 285-297.
- Baucom, D. H., Epstein, N., Rankin, L. A., & Burnett, C. K. (1996). Assessing relationship standards: The inventory of specific relationship standards. *Journal of Family Psychology, 10*(1), 72-88.
- Bradbury, T. N., Fincham, F. D., & Beach, S. R. (2000). Research on the nature and determinants of marital satisfaction: A decade in review. *Journal of Marriage and Family, 62*(4), 964-980.
- Busby, D. M., & Gardner, B. C. (2008). How do I analyze thee? Let me count the ways: Considering empathy in couple relationships using self and partner ratings. *Family Process, 47*(2), 229-242.
- Campbell, W. K., & Foster, C. A. (2003). Parenthood and marital satisfaction: a meta-analytic review. *Journal of Marriage and Family, 65*(3), 574-583.
- Dixon, L. J., Gordon, K. C., Froussakis, N. N., & Schumm, J. A. (2012). A study of expectations and the marital quality of participants of a marital enrichment seminar. *Family Relations, 61*, 75-89.
- Fincham, F. D. & Beach, S. R. H. (2010). Marriage in the new millennium: A decade in review. *Journal of Marriage and Family, 72*, 630-649.
- Fitzpatrick, J., & Sollie, D. L. (1999). Unrealistic gendered and relationship-specific beliefs: Contributions to investments and commitment in dating relationships. *Journal of Social and Personal Relationships, 16*(6), 852-867.
- Gottman, J. M. (1999). *The marriage clinic*. New York: W. W. Norton & Company.
- خجسته‌مهر، ر؛ نادری، ف؛ سودانی، م (۱۳۹۲). نقش واسطه‌ای مقابله زوجی در رابطه بین استانداردهای زناشویی و رضایت زناشویی. *مجله روش‌ها و مدل‌های روانشناختی*، ۳ (۱۲)، ۴۷-۶۷.
- خدایی، ع. زارع، ح؛ علی‌پور، ا؛ شکری، ا. (۱۳۹۵). ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه تجدیدنظر شده آزمون جهت‌گیری زندگی. *فصلنامه روانشناسی کاربردی*، ۳ (۳۹)، ۳۸۷-۴۰۵.
- رستمی، پ (۱۳۸۶). *رابطه خوش‌بینی - بدبینی و سلامت روان با رضایت زناشویی در معلمان شهر کرج*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه پیام نور تهران - کرج.
- عرب علیدوستی، ع؛ نخعی، ن؛ خانجانی، ن. (۱۳۹۴). پایایی و روایی پرسشنامه‌های رضایت زناشویی کانزاس و اینریچ کوتاه‌شده به زبان فارسی. *مجله بهداشت و توسعه*، ۴ (۲)، ۱۵۸-۱۶۷.
- عطاری، ی؛ عباسی سرچشمه، ا؛ مهربانی‌زاده هنرمند، م. (۱۳۸۵). بررسی روابط ساده و چندگانه نگرش مذهبی، خوش‌بینی و سبک‌های دلبستگی با رضایت زناشویی در دانشجویان مرد متأهل دانشگاه شهید چمران اهواز. *مجله علوم تربیتی و روانشناسی*. ۱۳ (۱)، ۹۳-۱۱۰.
- گلمن، د. (۱۳۹۸). *هوش هیجانی: خودآگاهی هیجانی، خویش‌داری، همدلی و یاری به دیگران*. ترجمه ن. پارسا. تهران، انتشارات رشد. (سال انتشار اثر به زبان اصلی، ۲۰۰۶)

- preserving a lasting love*. San Francisco: Jossey-Bass.
- McCabe, K. M. (1999). Family protective factors among urban African American youth. *Journal of Clinical Child Psychology*, 28(2), 137-150.
- McNulty, J. K., & Karney, B. R. (2004). Positive expectations in the early years of marriage: Should couples expect the best or brace for the worst? *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(5), 729-743.
- Miller, J., & Tedder, B. (2011). *The Discrepancy between Expectations and Reality: Satisfaction in Romantic Relationships*. Hanover College, PSY 401: Advanced Research
- Omani-Samani, R., Maroufizadeh, S., Ghaheri, A., Amini, P., & Navid, B. (2018). Reliability and validity of the Kansas marital satisfaction scale (KMSS) in infertile people. *Middle East Fertility Society Journal*, 23(2), 154-157.
- Preacher, K. J., & Hayes, A. F. (2008). Asymptotic and resampling strategies for assessing and comparing indirect effects in multiple mediator models. *Behavior Research Methods*, 40(3), 879-891.
- Sabatelli, R. M., & Bartle-Haring, S. (2003). Family-of-origin experiences and adjustment in married couples. *Journal of Marriage and Family*, 65(1), 159-169.
- Sharp, E. A., & Ganong, L. H. (2000). Raising awareness about marital expectations: Are unrealistic beliefs changed by integrative teaching? *Family Relations*, 49, 71-76.
- Srivastava, S., Richards, J. M., McGonigal, K. M., Butler, E. A., & Gross, J. J. (2006). Optimism in close relationships: How seeing things in a positive light makes them so. *Journal of Personality and Social Psychology*, 9(1), 143-153.
- Zentner, M. R. (2005). Ideal mate personality concepts and compatibility in close relationships: a longitudinal analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 89(2), 242.
- Jiang, H., Wang, L., Zhang, Q., Liu, D. X., Ding, J., Lei, Z., & Pan, F. (2015). Family functioning, marital satisfaction and social support in hemodialysis patients and their spouses. *Stress and Health*, 31(2), 166-174.
- Johnson, K. D. (2015). *Marital expectation fulfillment and its relationship to height of marital expectations, optimism, and relationship self-efficacy among married individuals*. Unpublished dissertation, Andrews University.
- Juvva, S., & Bhatti, R. S. (2006). Epigenetic model of marital expectations. *Contemporary Family Therapy*, 28(1), 61-72.
- Karademas, E. C. (2006). Self-efficacy, social support and well-being: The mediating role of optimism. *Personality and Individual Differences*, 40(6), 1281-1290.
- Kelley, D. L., & Burgoon, J. K. (1991). Understanding marital satisfaction and couple type as functions of relational expectations. *Human Communication Research*, 18(1), 40-69.
- Kim, L. M., Johnson, J. L., & Ripley, J. (2011). A "perfect" storm: Perfectionism, forgiveness, and marital satisfaction. *Individual Differences Research*, 9(4), 199-209.
- Lopez, F. G., Morúa, W., & Rice, K. G. (2007). Factor structure, stability, and predictive validity of college students' relationship self-efficacy beliefs. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 40, 80-96.
- Mackey, R. A., Diemer, M. A., & O'Brien, B. A. (2004). Relational factors in understanding satisfaction in the lasting relationships of same-sex and heterosexual couples. *Journal of Homosexuality*, 47(1), 111-136.
- Markman, H. J., Stanley, S. M., & Blumberg, S. L. (1994). *Fighting for your marriage: Positive steps for preventing divorce and*